

XOTIRANING BUZILISH SABABLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH

Fayziyeva Nodira Sobirovna, stajyor o‘qituvchi
Jizzax davlat pedagogika universiteti
Turobova Munira Tolibjon qizi
JDPU Psixologiya yo‘nalish talabasi

Annotatsiya: Mazkur ishda inson xotirasining buzilish sabablari, ularning psixologik, fiziologik va ijtimoiy omillari yoritilgan. Xotiraning normal faoliyatiga salbiy ta‘sir ko‘rsatuvchi stress, charchoq, travmalar, yoshga oid o‘zgarishlar hamda ruhiy kasalliklar kabi omillar tahlil qilingan. Shuningdek, xotira buzilishining turlari — qisqa muddatli, uzoq muddatli va ishchi xotiraning funksional buzilishlari alohida ko‘rib chiqilgan. Ishda xotira salohiyatini tiklash va mustahkamlash bo‘yicha psixologik treninglar, sog‘lom turmush tarziga amal qilish, ongni faol rag‘batlantirish hamda zamonaviy terapevtik usullar haqida tavsiyalar berilgan. Ushbu ish, ayniqsa, psixologlar, pedagoglar va tibbiyot xodimlari uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: Xotira, xotira buzilishi, amneziya, amneziya turlari, psixotravmatik vaziyat, psixoterapiya, stress, psixologik omillar, psixoterapiya, sog‘lom turmush tarsi, miya faoliyati, nevropsixologiya, ta‘lim va xotira, emotsional zo‘riqish, nevrologik kasalliklar.

KIRISH. Inson psixikasining eng muhim funksiyalaridan biri bu — xotira hisoblanadi. Xotira yordamida shaxs o‘z tajribalarini saqlab qoladi, ulardan foydalana oladi va shaxsiy rivojlanishini ta‘minlaydi. Xotira nafaqat bilimlarni egallash, balki kundalik hayotda muhim qarorlar qabul qilish, shaxslararo munosabatlarni barpo etish va kasbiy faoliyatni samarali olib borishda ham asosiy o‘rin tutadi.

Zamonaviy jamiyatda axborot oqimi keskin ortib borayotgani, stress holatlari ko‘paygani, turmush tarzining o‘zgarishi hamda ruhiy bosimlarning kuchaygani natijasida xotira buzilishlari tobora ko‘proq uchray boshladi. Bu holat nafaqat yoshi katta insonlarda, balki yoshlar, ayniqsa o‘quvchi va talabalar orasida ham kuzatilmoqda. Shu bois, xotiraning buzilish sabablari, ularning psixologik va fiziologik omillari, shuningdek, bu muammolarni bartaraf etish yo‘llarini o‘rganish dolzarb hisoblanadi.

Ushbu ishda xotiraning buzilishiga olib keluvchi asosiy omillar, ularning tasnifi, ruhiy salomatlik bilan bog‘liqligi hamda xotirani tiklash va mustahkamlash bo‘yicha samarali usullar yoritiladi. Mazkur mavzuning o‘rganilishi nafaqat

nazariy, balki amaliy jihatdan ham katta ahamiyatga ega bo'lib, ruhiy salomatlikni saqlash va inson salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishga xizmat qiladi.

Xotira fikrlashdagi o'zgarishlar qarishning qismidir. Ammo yoshidan qat'iy nazar xotiraning sezilarli darajada tanazzulga uchrashi va yangi xotiralarni shakllantirish qobiliyati yo'qolganda, amneziya nima ekanligini bilish zarur.

Xotira shunchaki ma'lumotlar to'plami emas, balki insonning his-siyotlari va xatti-harakatlariga ta'sir ko'rsatadigan murakkab funktsiya. Xotiralar shaxsni shakllantiradi, shuning uchun xotira buzilishi holatida (amneziya) nafaqat tashqi dunyo bilan o'zaro aloqada bo'lish qobiliyati, balki shaxsning aqliy muvozanati ham zarar ko'radi.

Amneziya nima? Amneziya - bu xotiraning qisman yoki to'liq yo'qolishi bilan xotira funktsiyasi buzilish simptomi. Ko'pgina hollarda odamlar o'zlarining shaxsiyatiga to'g'ri yo'naltirilgan bo'ladi va harakatlanish mahoratini saqlab qoladi. Asosiy qiyinchilik yangi narsalarni o'rganish va qayta ishlashda bo'ladi. O'tmishdagi xotiralar buzilishi ham ro'y beradi, ammo eski va yorqin voqealar yangi ma'lumotlarga qaraganda yaxshiroq saqlanib qoladi. Amneziya bir necha daqida yoki soatdan ko'p bo'lmagan qisqa muddatli kasallik bo'lishi mumkin, ammo ba'zi kasalliklarda xotira muammolari yillab davom etadi va asta-sekin yomonlashadi.

Xotira nima va uning buzilishi. Uning sharofati bilan bizda tajriba bor va inson boshqalar uni biladigan shaxsdir. Xotiraning yo'qolishi yoki uning buzilishi odamga katta noqulaylik tug'diradi. Psixologiyada xotira buzilishi juda keng tarqalgan kasallik bo'lib, odamga juda ko'p muammolarni keltirib chiqaradi va albatta, uning hayot sifatini yomonlashtiradi. Bu buzulish ko'plab ruhiy kasalliklar asosida yotadi.

Xotira buzilishining asosiy turlari. Inson xotirasining buzilishining ikkita asosiy turi mavjud. Sifatli disfunktsiyalar bemorning boshidagi chalkashlikni anglatadi, bu esa haqiqiy xotiralar va fantaziyalarni ajrata olmaslik bilan bog'liq. Bemor qaysi voqealar haqiqat va qaysilari uning tasavvurining mevasi ekanini tushunmaydi. Miqdoriy nuqsonlar xotira izlarini kuchaytirish yoki zaiflashtirishda namoyon bo'ladi. Xotira buzilishlarining juda ko'p turlari mavjud. Ularning aksariyati qisqa muddatli vaqaytaruvchanlik. Ular ortiqcha ish, tez-tez stressli vaziyatlar, giyohvand moddalarni iste'mol qilish va spirtli ichimliklar kabi oddiy sabablarga ko'ra yuzaga kelishi mumkin. Boshqalar jiddiy davolanishni talab qiladi.

Xotira buzilishining sabablari. Xotiraning buzilishiga olib keladigan bu sabablar nima? Psixologiyada bularning bir nechtasi bor. Masalan, odamda tez

charchash, tananing charchashi bilan kechadigan astenik sindromning mavjudligi. Bu kranioserebral jarohatlar, uzoq davom etgan depressiya, beriberi, alkogol va giyohvandlik oqibati bo'lishi mumkin. Bolalarda xotira buzilishi ko'pincha miyaning rivojlanmaganligi, jismoniy yoki ruhiy xarakterdagi bosh travmasi natijasidir. Bu bolalarda ma'lumotni eslab qolish va keyin uni qayta tiklashda muammolar bor. Bolalarda xotiraning xususiyatlari shundayki, buzilishlar asosan amneziya shaklida namoyon bo'ladi. Amneziya - bu ma'lum xotiralarning yo'qolishi. Bolalarda bu oilada yoki ular boradigan bolalar muassasalarida noqulay vaziyat natijasida yuzaga keladi. Shuningdek, amneziya sabablari orasida tez-tez uchraydigan o'tkir respirator kasalliklar va gipovitaminoz mavjud.

Bundan tashqari, bolalar xotirasining o'ziga xos xususiyatlari shundaki, u tug'ilishdan boshlab doimiy ravishda rivojlanib boradi, buning natijasida zaiflashadi. Muammoli homiladorlik va tug'ish, shuningdek, xotira jarayonlarining rivojlanishini noto'g'ri rag'batlantirishga olib kelishi mumkin xotira buzilishi.

Miyaning qon ta'minoti bilan bog'liq diabet, ateroskleroz, Parkinson kasalligi kabi kasalliklar xotiraga ta'sir qiladi.

Qarish. Agar bu fiziologik jarayon jiddiy kasalliklarga olib kelmasa, unda xotiraning yomonlashishi asta-sekin sodir bo'ladi. Avvaliga inson uchun hayotdagi eski voqealarni eslab qolish qiyinlashadi va yangi voqealar va tajribalar asta-sekin o'chiriladi. Yuqoridagi kasalliklar, shuningdek, Altsgeymer, shizofreniya va nevrozlar xotira buzilishini sezilarli darajada oshiradi.

Psixologiyada "repressiya" degan atama bor. Bu insonning hayotining ayniqsa qiyin daqiqalarini inkor etish yoki alohida unutishini anglatadi. Bu psixikaning himoya mexanizmi. Yod tanqisligi va qalqonsimon bez kasalliklari ruhiy tushkunlik va apatiyaga moyillikni oshiradi, bu esa o'z navbatida xotira jarayonlarining buzilishiga olib keladi. Shuning uchun barcha kerakli vitamin va minerallarni to'liq olish uchun dietani to'g'ri tuzish juda muhimdir.

Xotira psixologik hodisa sifatida. Xotira - bu psixologiyadagi turli hodisalar va tajribalarni tuzatuvchi, saqlaydigan va takrorlaydigan, shuningdek, doimiy ravishda ma'lumotlarni to'ldirish va mavjud tajribadan foydalanish imkoniyatini beruvchi funktsiya. Ma'lumki, funksional yuklanishiga qarab xotiraning bir necha turlari mavjud.

Xotira turlari. Tasviriy xotira xotirada tuzatish imkonini beradigan narsalar bilan shug'ullanadigan turli xil tasvirlar. Dvigatel ham xuddi shunday qiladi, lekin harakatga nisbatan. Hissiy xotira boshdan kechirilgan his-tuyg'ularga qaratilgan.

Ramziylik o'ziga xos, ammo uning yordamida biz so'zlarni, fikrlarni, g'oyalarni eslay olamiz. Qisqa muddatli va uzoq muddatli xotira haqida hamma

biladi. Birinchisi katta hajmdagi ma'lumotni qisqa vaqt davomida eslab qolishga yordam beradi, shundan so'ng u yo'q qilinadi yoki uzoq muddatli bo'limga o'tadi. Ixtiyoriy va ixtiyorsiz xotira. Birinchisi eslab qolish uchun dastlabki ko'rsatma bilan ishga tushiriladi, ikkinchisi esa buni hech qanday buyruqlarsiz o'zboshimchalik bilan bajaradi. Ushbu turlarning har biri uchun xotira buzilishi mavjud. Psixologiyada Korsakoff sindromi, masalan, qisqa muddatli xotira buzilishidir.

Xotira buzilishlarini davolash. Xotira buzilishlarining tasnifi psixologiyada yetarlicha katta hajmdagi ma'lumotlar bo'lib, bunday hodisalarni, shuningdek ularni davolash usullarini o'rganish bo'yicha ko'plab ishlar mavjud.

Albatta, davolashning o'zidan ko'ra profilaktika tadbirlari bilan shug'ullanish osonroq. Shu maqsadda mutaxassislar xotirangizni yaxshi holatda saqlashga imkon beruvchi ko'plab mashqlarni ishlab chiqdilar.

To'g'ri ovqatlanish va turmush tarzi ham miyaning normal ishlashiga yordam beradi.

Xotira buzilishlarini to'g'ridan-to'g'ri davolashga kelsak, u tashxisga, e'tiborsizlik darajasiga va sabablarga bog'liq bo'ladi. Dori vositalari bilan davolash faqat mutaxassis shifokor tomonidan to'liq tashxis qo'yilgandan keyin boshlanadi.

XULOSA. Xotiraning buzilishi zamonaviy jamiyatda keng tarqalgan muammolardan biri bo'lib, bu holat shaxsning kundalik faoliyati, bilim olish jarayoni va ijtimoiy munosabatlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, xotira buzilishining asosiy sabablari sifatida psixologik zo'riqishlar, stress, charchoq, uyquning yetishmasligi, jismoniy kasalliklar, bosh miya faoliyatining susayishi, noto'g'ri ovqatlanish va yomon odatlar (alkogol, giyohvandlik va boshqalar) ko'rsatiladi.

Xotirani tiklash va uni mustahkamlash uchun bir qator profilaktik choralar zarur: to'g'ri kun tartibini yo'lga qo'yish, sog'lom turmush tarzini olib borish, aqliy va jismoniy mashg'ulotlar bilan muntazam shug'ullanish, stressni kamaytirish bo'yicha psixologik usullardan foydalanish, sifatli uyqu va muvozanatli ovqatlanishni ta'minlash. Shu bilan birga, kerakli hollarda mutaxassis-shifokorlar yordami va davolash usullaridan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega.

Umuman olganda, xotira insonning hayotiy faoliyatida muhim rol o'ynaydi. Uni asrash, saqlash va mustahkamlash har bir insonning o'ziga xos mas'uliyatidir. Shu bois, xotira bilan bog'liq muammolarni erta aniqlash va ularga qarshi o'z vaqtida kurashish har tomonlama rivojlangan shaxsni shakllantirishda muhim omillardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Drujilov S.A. Elektrotexnika muhandislarining kasbiy faoliyati psixologiyasining asoslari: monografiya. - M.: Tabiiy fanlar akademiyasi
2. Kozubovskiy, V. M. Umumiy psixologiya: kognitiv jarayonlar [Matn]: darslik \V.M. Kozubovskiy. - 3-nashr. - Minsk: Amalfeya
3. Maklakov A. G. Umumiy psixologiya [Matn]: darslik. nafaqa / Maklakov A. G. - Sankt-Peterburg: Peter
4. Gamezo M.V., Domashenko I.A. Psixologiya atlas. 3-nashr. M
5. Nodira, F. (2018). Specificity of interaction between teacher and students in the process of teaching a foreign language. *Вопросы науки и образования*, (8 (20)), 141-143.
6. Sobirovna, F. N. (2025). Perceiving Emotions From Facial Expressions. The Role Of The Observer's Emotional Characteristics. *American Journal of Advanced Scientific Research*, 2(9), 197-199.
7. Sobirovna, F. N. (2025). Development Of Preschool Children Useful And Harmful Aspects Of Telephone Games. *American Journal of Advanced Scientific Research*, 2(9), 154-166.
8. Fayziyeva, N. (2024). YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK MUAMMOLARI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 4(2), 149-155.
9. Fayziyeva, nodira. (2024). KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 4(1), 126-131.
10. Fayziyeva, nodira. (2024). YOSHLARNI OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASH MUAMMOLARI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 4(1), 119-125.
11. Fayziyeva, nodira. (2024). YOSH OILALARNING IJTIMOIIY VA PSIXOLOGIK MUAMMOLARI. Журнал Педагогика и психологии в современном образовании, 4(1), 85-90.
12. Fayziyeva Nodira Sobirovna. (2022). KICHIK YOSHDAGI MAKTAB BOLALARNING KOMMUNIKATIV QOBILIIYATLARINI SHAKLLANTIRISH. *EURASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES, PHILOSOPHY AND CULTURE*, 2(12), 211–215.
13. Abdulakimovna, S. S. (2024). Methods for Developing Cooperation Between the Family, Neighborhood, Educational Institution in the Socialization of

Adolescents with Disabilities. *Journal of Diplomacy, Law, and International Affairs*, 1(1), 6-8.

14. Шакарбоева, Ш. А. (2024). МЕТОДЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА СЕМЬИ, СОСЕДСТВА, ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ЗАВЕДЕНИЯ В СОЦИАЛИЗАЦИИ ПОДРОСТКОВ С ТРУДНЫМ ОБРАЗОВАНИЕМ. *International Journal of Formal Education*, 3(4), 211-215.

15. Shakarboeva, S., & Gulomitdinov, D. (2023). PEDAGOGICAL PSYCHOLOGICAL VIEWS OF ABU RAIKHAN BERUNI AS A FACTOR OF EFFECTIVENESS IN THE EDUCATIONAL PROCESS. *World Bulletin of Management and Law*, 21, 30-33.

16. Shakarboyeva, S., & Qayumov, A. (2024). AUTIZMLI BOLALARNI RIVOJLANTIRISHDA ART TERAPIYA USULLARIDAN FOYDALANISH IMKONYATLARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, 4(1), 148-154.

17. Мунарова, Р. У., Камолова, Ш. У., Шакарбоева, Ш. А., & Каршибоева, Д. Б. (2016). Алимкулов СОУ Великие мыслители Средней Азии о воспитании гармоничного и всесторонне развитого поколения. *Проблемы педагогики*, (2), 13.

18. Шакарбоева, Ш. (2024). Бошланғич синфларда чет тили ўзлаштириш ва ўрганишнинг ёшга оид хусусиятлари. *Общество и инновации*, 5(10/S), 286-290.

19. Abdulakimovna, S. S. (2021). Socially Psychological Education of Self-Development Skills in Future Teachers Functions. *International Journal of Discoveries and Innovations in Applied Sciences*, 1(5), 231-235.

20. Usarovna, K. S., Muhammedovna, Y. F., Shodiyevna, O. D., & Shakhnoza, S. (2022). The Importance of Cognitive Processes in the Formation of a Scientific Worldview among Students. *International Journal of Discoveries and Innovations in Applied Sciences*, 2(2), 78-83.

21. Шакарбоева, Ш. А. (2021). САМОРАЗВИТИЕ В ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК ПРЕДМЕТ СОЦИАЛЬНОЙ ПСИХОЛОГИИ. In *Стратегия научно-технологического развития-2021* (pp. 39-40).

22. Мунарова, Р. У. (2016). Камолова Ширин Усаровна, Шакарбоева Шахноза Абдулакимова, Каршибоева Дилфуза Бурлиевна, & Алимкулов Сирожиддин Олимжон ўғли (2016). *Великие мыслители Средней Азии о воспитании гармоничного и всесторонне развитого поколения. Проблемы педагогики*, (2 (13)), 17-19.

23. Abdulakimovna, S. S. (2021). Socially Psychological Education of Self-Development Skills in Future Teachers Functions. *International Journal of Discoveries and Innovations in Applied Sciences*, 1(5), 231-235.
24. Munarova, R. U. (2016). Kamolova Sh. U., Shakarboeva Sh. A., Karshiboeva DB, Alimkulov SOU (2016) *Velikie misliteli Sredney Azii o vospitaniy garmonichnogo i vsestoronne razvitogo pokoleniya. Problemi pedagogiki*, (2), 13.
25. Shakarboeva, S. A. (2024). METHODS OF DEVELOPING COOPERATION OF THE FAMILY, NEIGHBORHOOD, AND EDUCATIONAL INSTITUTION IN THE SOCIALIZATION OF TEENAGERS WITH DIFFICULT EDUCATION. *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development*, 3(5), 920–924.
26. Shakarboeva Shakhnoza Abdulakimovna. (2022). Social-Psychological Characteristics Of Professional SelfDevelopment Of Future Teachers. *Zien Journal of Social Sciences and Humanities*, 14, 138–140.
27. Shakarboyeva, S., & Qayumov, A. (2024). AUTIZMLI BOLALARNI RIVOJLANTIRISHDA ART TERAPIYA USULLARIDAN FOYDALANISH IMKONYATLARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, 4(1), 148-154.
28. Камолова, Ш. Ў., Мунарова, Р. Ў., & Шакарбоева, Ш. А. (2019). Ўқув фаоллигига асосланган муносабат мотивацияси-муваффақият калити. *Бола ва замон*, 4, 47-48.
29. Shakarboyeva, S., & Жасурова, Н. (2024). ЎСМИРЛАРДА ХОРИЖИЙ ТИЛЛАРНИ ЎРГАТИШНИНГ ИЖТИМОЙ ПСИХОЛОГИК МАСАЛАЛАРИ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (1).
30. Shakarboyeva, S. (2022). БЎЛАЖАК ЎҚИТУВЧИЛАРДА ЎЗ УСТИДА ИШЛАШ ФАОЛИЯТИНИ ТАРБИЯЛАШНИНГ ИЖТИМОЙ-ПСИХОЛОГИК ЖИҲАТЛАРИ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, 2(2).
31. Shakarboyeva, S. (2021). РАБОТА НАД СОБОЙ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ КАК КРИТЕРИЙ ПОВЫШЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, (2).
32. Shakarboyeva, S., & O'ktamova, O. (2024). TARBIYASI OG'IR O'SMIRLARNI IJTIMOYLASHTIRISHDA OILA, MAHALLA, TA'LIM MUASSASASI HAMKORLIKLAGINI RIVOJLANTIRISH USULLARI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, 4(1), 139–147.

- 33.Shakarboyeva, S., & Qayumov, A. (2024). AUTIZMLI BOLALARNI RIVOJLANTIRISHDA ART TERAPIYA USULLARIDAN FOYDALANISH IMKONYATLARI. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, 4(1), 148–154.
- 34.Shakarboyeva, S. (2024). O‘SMIRLIK DAVRIDAGI SUITSIDNING KELIB CHIQISH SABABLARI. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, (1).
- 35.Shakarboyeva, S., & Худойкулова , Г. (2024). БОШЛАНГИЧ СИНФЛАРДА ЧЕТ ТИЛИ ЎЗЛАШТИРИШ ВА ЎРГАНИШНИНГ ЁШГА ОИД ХУСУСИЯТЛАРИ. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, (1).
- 36.Shakarboyeva, S. (2024). БОШЛАНГИЧ СИНФЛАРДА ЧЕТ ТИЛИ ЎЗЛАШТИРИШ ВА ЎРГАНИШНИНГ ЁШГА ОИД ХУСУСИЯТЛАРИ. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, 4(3), 9–17.
- 37.Rejаметова, I. (2025). HARBIY XIZMATCHILARNING OILASINI IJTIMOIIY–PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK MOSLASHUVIDA MUOMILA VA UNING ROLI. *Журнал Педагогика и психологии в современном образовании*, 5(1), 39-50.
- 38.Режаметова, Н. И. (2024). МОДИФИКАЦИОННЫЕ ПОДХОДЫ В ОБУЧЕНИИ И ПРАКТИКЕ ДОШКОЛЬНОЙ МУЗЫКАЛЬНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. *Science and innovation*, 3(Special Issue 31), 380-382.
- 39.Ikramshikovna, R. I., & Nishanbayevich, D. A. (2025). Regulatory and legal aspects of first aid in international legislation and in the republic of Uzbekistan. *The American Journal of Management and Economics Innovations*, 7(02), 7-16.
- 40.Режаметова, И. И., & Норбутаев, С. А. (2022). YETIM VA OTA-ONA QARAMOG‘IDAN MAHRUM BO‘LGAN BOLALARDA IJTIMOIIY KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH. *ИННОВАЦИИ В ПЕДАГОГИКЕ И ПСИХОЛОГИИ*, 5(3).
41. Rejаметова, I. I. (2025). HARBIY XIZMATCHILARNING OILASINI IJTIMOIIY–PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK MOSLASHUVIDA MUOMILA VA AHAMIYATI. *Modern education and development*, 21(2), 67-79.
- 42.Ikramshikovna, R. I. (2025). BOLALARDA XULQ OG‘ISHINI OLDINI OLISHNING PSIXOLOGIK OMILLARI. *Modern education and development*, 21(2), 45-54.

- 43.Rejametova, I. (2025). HARBIY XIZMATCHILARNING OILASINI IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK MOSLASHUVIDA MUOMILA VA UNING ROLI. *Журнал Педагогики и психологии в современном образовании*, 5(1), 39-50.
- 44.Rejametova Irada Ikramshikovna. (2025). BO‘LAJAK OFITSERLARDA HARBIY – VATANPARVARLIK TUYG‘USINI RIJOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK JIHATLARI. *TADQIQOTLAR*, 59(4), 36-43.
- 45.Latipovna, S. M., & Sodirzoda, S. R. (2018). Traditional and modern foreign language teaching methods. *Вопросы науки и образования*, (10 (22)), 187-190.
- 46.Saipova, M. (2023). The Results Of The Research On The Perspectives Of Family Life Of Teenagers Raised In Migrant Families. *European International Journal of Pedagogics*, 3(03), 16-20.
- 47.Saipova, M. (2023). Causes of instability of emotional experiences in modern adolescents. *Eurasian Journal of Academic Research»(ISSN: 2181-2020)*, 3(01).
- 48.Saipova, M. (2023). The Content Of The Psychologist's Work With Children Of Labor Migrants. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 3(02), 72-76.
- 49.Малоҳат Саипова. (2023). МАЪНАВИЙ ТАРБИЯДА МИЛЛИЙ ВА ДИНИЙ ҚАДРИЯТЛАРНИНГ УЙЎНЛИГИ: МЕҲНАТ МИГРАЦИЯСИНИНГ ТАЪСИРИ МАСАЛАЛАРИ. *ACADEMIC RESEARCH IN MODERN SCIENCE*, 2(6), 81–85. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7663463>
- 50.Malohat Saipova. (2022). REASONS FOR LABOR MIGRATION AND IMPACT OF THIS PROCESS ON THE FAMILY. *Open Access Repository*, 8(9), 55–58. <https://doi.org/10.17605/OSF.IO/RKTZB>
- 51.Latipovna, S. (2019). Psychological Correctation Opportunities of the Tendency for Machiavellianism in Pedagogue’s Personality. *International Journal of Progressive Sciences and Technologies*, 14(2), 346-350. doi:<http://dx.doi.org/10.52155/ijpsat.v14.2.986>
- 52.Камилова, Н. Г., & Саипова, М. Л. (2012). Дифференцированный подход к субъекту обучения как важное условие модернизации образования в высшей школе. *Образование через всю жизнь: непрерывное образование в интересах устойчивого развития*, 10(1), 278-279.
- 53.Malohat Saipova, . (2023). THE CONTENT OF THE PSYCHOLOGIST’S WORK WITH CHILDREN OF LABOR MIGRANTS. *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research*, 3(02), 72–76. <https://doi.org/10.37547/ajsshr/Volume03Issue02-13>

- 54.Saipova, M. (2023). The Results Of The Research On The Perspectives Of Family Life Of Teenagers Raised In Migrant Families. *European International Journal of Pedagogics*, 3(03), 16-20.
- 55.SAIPOVA, M. (2024). MEHNAT MIGRANTLARI BO‘LGAN VA BO‘LMAGAN OILALARDA OILAVIY XAVOTIRNI O‘RGANISH NATIJALARI. *News of the NUUz*, 1(1.10. 1), 190-192.
56. Saipova, M. (2023). PROBLEMS OF DEVELOPING THE QUALITY OF SELF-CONSCIOUSNESS IN CHILDREN OF LABOR MIGRANTS. *European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies*, 3(05), 72-76.
- 57.Latipovna, S. M. (2019). Psychological Correctation Opportunities of the Tendency for Machiavellianism in Pedagogue’s Personality.
58. Саипова, М. (2024). РАССМОТРЕНИЕ И ИЗУЧЕНИЕ ПРОБЛЕМЫ МИГРАЦИИ В ПСИХОЛОГИИ. *Eurasian Journal of Social Sciences, Philosophy and Culture*, 4(4), 83-87.
- 59.Saipova Malaxat. (2025). TERMINOLOGICAL ANALYSIS OF THE POPULATION MIGRATION PROCESS . *TADQIQOTLAR*, 59(4), 18-26.
- 60.Malaxat SAIPOVA. (2025). MIGRATION MOVEMENTS AND THEIR SCIENTIFIC ANALYSIS . *TADQIQOTLAR*, 59(4), 27-35.
- 61.Sobirovna, F. N. (2024). Psychological Characteristics Of Primary School Students. *Wire Insights: Journal of Innovation Insights*, 2(2).